

Beoordeling archeologie

Gemeente	De Fryske Marren
Plaats	Nijemirdum
Locatie	De Hege Bouwen 2A
Type document	concept-bestemmingsplan
Plan identificatie	NL.IMRO.1940.BPNIM21HEGEBOUWN2A-ON01
Beoordeeld document	
Zeldenrust, 2023: Bestemmingsplan Nijemirdum – De Hege Bouwen 2A, Zeldenrust VROM-advies & Projectmanagement, versie concept d.d. 16 december 2021, Bolsward.	
Contactpersoon gemeente	D. Haagsma
Adviseur	J. van Leeuwen & J.K. van Kesteren
Datum	21-03-2023

Aanleiding

In opdracht van Garant Zaden heeft Zeldenrust VROM-advies & Projectmanagement een concept-bestemmingsplan opgesteld voor de locatie De Hege Bouwen 2A te Nijemirdum. De initiatiefnemer wenst op het terrein een nieuwe loods te realiseren, hierdoor is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk.

Op 24 november 2022 heeft de provincie Fryslân een zienswijze ingediend op het wijzigingsplan. De reden daartoe is dat de voorgenomen archeologische dubbelbestemming (5000 m²) niet correct is. De gemeente heeft geconstateerd dat deze moet worden gecorrigeerd naar 500 m² (zie bijlage 1 en 2). Voorts stelt de provincie Fryslân zich op het standpunt dat een archeologisch onderzoek noodzakelijk is, waardoor niet kan worden volstaan met het opnemen van een dubbelbestemming. Op grond van het voorgaande is advies gevraagd aan Steunpunt Monumentenzorg Fryslân.

Opmerkingen

De provincie stelt zich op het standpunt dat de paragraaf archeologie niet juist is opgesteld. In de bijlage zijn een aantal suggesties gedaan met betrekking tot paragraaf archeologie. Zie hiervoor de bijlage bij dit rapport: "2. 24-8-2022 - Ontwerp bestemmingsplan Nijemirdum - De Hege Bouwen 2A - Z.695465 (002)_met_opmerkingen_JKvK".

Beleidsmatige overweging

Op basis van art. 2.2.1 Verordening Romte Fryslân moet in de plantoelichting van een ruimtelijk plan worden aangegeven op welke wijze het plan rekening houdt met de wijze van onderzoek naar en bescherming van archeologische waarden en verwachtingswaarden zoals aangegeven op de FAMKE.

Indien in een ruimtelijk plan wordt afgeweken van het bepaalde in het eerste lid wordt onderbouwd op welke wijze in een vergelijkbare bescherming van archeologische waarden is voorzien.

Voor het plangebied wordt een karterend onderzoek 1 geadviseerd. Dit wordt op de FAMKE als volgt gemotiveerd:

“In deze gebieden kunnen zich archeologische resten uit de steentijd vlak onder de oppervlakte bevinden, die zijn afgedekt door een dun veen- of kleidek. De conservering van eventueel aanwezige resten is nu nog goed, maar de archeologische resten zijn wel zeer kwetsbaar.

De provincie beveelt daarom aan om bij ingrepen van meer dan 500 m² een karterend (boor)onderzoek uit te laten voeren, waarbij minimaal twaalf boringen per hectare worden gezet, met een minimum van twaalf boringen voor gebieden kleiner dan een hectare. De resultaten van een dergelijk karterend booronderzoek kunnen inzicht geven in de aanwezigheid van dekzandkopjes of -ruggen, waarop zich archeologisch resten kunnen bevinden. Het booronderzoek dient zich vooral te richten op het microreliëf van het zand onder het veen- of kleidek. Mochten zich in de gebieden dekzandkoppen of -ruggen bevinden, dan beveelt de provincie aan een waarderend onderzoek te laten verrichten op de gevonden koppen (zie advies ‘waarderend onderzoek - kopjes’). De resultaten kunnen ook uitwijzen dat de voorgenomen ingreep niet bezwaarlijk is, of met welke randvoorwaarden in het plan rekening dient te worden gehouden.”

Het is aan de initiatiefnemer om een dergelijke archeologische onderbouwing te leveren. Om het risico in te schatten voor de gemeente De Fryske Marren is door SMF een beperkte onderbouwing geformuleerd. Dit is echter geen vervanging van een KNA-conform inventariserend onderzoek.

Archeologische onderbouwing

Het plangebied bevindt zich op een stuwwal naast een grondmorene welving en wordt afgedekt door een hoge zwarte enkeerdgrond (zie bijlage 5 en 6). Dit maakt het plangebied aantrekkelijk voor activiteiten en/of bewoning vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

Op basis van ARCHIS (zie bijlage 4) moet worden vastgesteld dat op 325 meter ten zuidzuidwesten van het plangebied acht afslagen gevonden die zijn gedateerd tussen het Paleolithicum en Neolithicum. Gezien vijf sterk gepateneerd zijn, moest rekening worden gehouden met een vroege datering. Daarnaast zijn brokken verbrand vuursteen gevonden (ARCHIS-nr. 3201032100). Dit wordt verondersteld een kampement te zijn geweest.

Op 16 december 2000 is er door leden van het Argeologysk Wurkferbân van de Fryske Akademy een veldverkenning gedaan op de vindplaats. Tijdens deze veldverkenning is een afslag uit het midden paleolithicum gevonden die door Stapert is beschreven (Stapert 2008). Een tweetal afslagen dateren volgens Stapert uit het Neolithicum. Deze vindplaats wordt ook genoemd in RAAP-Rapport 702 onder catalogusnummer 8. Dit betreft de archeologische verwachtings- en advieskaart, die in opdracht van de Provincie Fryslân werd opgesteld voor de toenmalige gemeente Gaasterlan-Sleat.

Op 470 meter ten NNW van het plangebied bevindt zich eveneens een complex bestaande uit 2 afslagen dat wordt verondersteld een kampement uit de Steentijd (Laat-Paleolithicum tot Neolithicum) te zijn geweest. Op 430 meter ten zuidoosten van het plangebied zijn scherven gevonden uit de Late Middeleeuwen (een kogelpotscherf en twee scherven van bijna-steengoed) en materiaal uit de Nieuwe Tijd. Gezien de aanwezigheid van een hoge zwarte enkeerdgrond, die duidt op plaggenbemesting,

kunnen zich in het plangebied eveneens resten uit de Vroege tot Late Middeleeuwen bevinden in een secundaire context.

Op basis van kadastrale kaarten zijn geen aanwijzingen voor historische bebouwing, voorafgaand aan de realisatie van de bestaande en recente bebouwing. In hoeverre de aanleg gepaard is gegaan met bodemroerende werkzaamheden is niet bekend. Dit betekent dat zich in het plangebied zowel aan maaiveld als op grote diepte nog archeologische resten in het plangebied kunnen bevinden.

Conclusie

Op basis van geomorfologie, bodemopbouw en vondsten in de nabijheid geldt voor het plangebied een reële trefkans op archeologische resten van het Paleolithicum tot en met het Neolithicum. In beginsel geeft dit aanleiding voor een waarderend archeologisch onderzoek, conform provinciaal beleid.

De nieuwe opslagloods betreft volgens de tekening op pagina 11 van het concept-bestemmingsplan een oppervlakte van 150 m². De bodemingreep die gepaard gaat met de aanleg van de loods zal kleiner zijn dan de oppervlakte die wordt aanbevolen op de FAMKE en kleiner dan de voorgenomen vrijstellingsgrens van 500 m² bij de voorgenomen “waarde-archeologie”.

De provincie Fryslân geeft in haar zienswijze aan dat tevens rekening dient te worden gehouden met het feit dat het perceel wordt uitgebreid. Deze uitbreiding wordt geschat op 5000 m². Op basis van het vigerend beleid van de provincie dient daarom in beginsel een karterend of waarderend onderzoek te worden uitgevoerd.

Uit het bestemmingsplan komt echter niet naar voren dat op korte termijn ontwikkeling wordt beoogd van dit deel van het plangebied. Als alternatief kan op de uitbreiding (van het huidige perceel) eventueel ook een hogere archeologische dubbelbestemming worden gevestigd ten behoeve van toekomstige ontwikkelingen. Op deze wijze kunnen gemeente en provincie zich ervan vergewissen dat op een vergelijkbare wijze in de bescherming van verwachte archeologische waarden wordt voorzien. Gezien de potentieel hogere verwachting op basis van vondsten in de nabijheid, kan in dat geval het oppervlaktecriterium worden aangescherpt, bijvoorbeeld naar 100 m² en 30 cm – mv voor alle bodemingrepen (incl. diepwortelende beplanting). Voor het overige deel van het plangebied wordt geadviseerd om een dubbelbestemming op te nemen met een vrijstellingsgrens van 500 m².

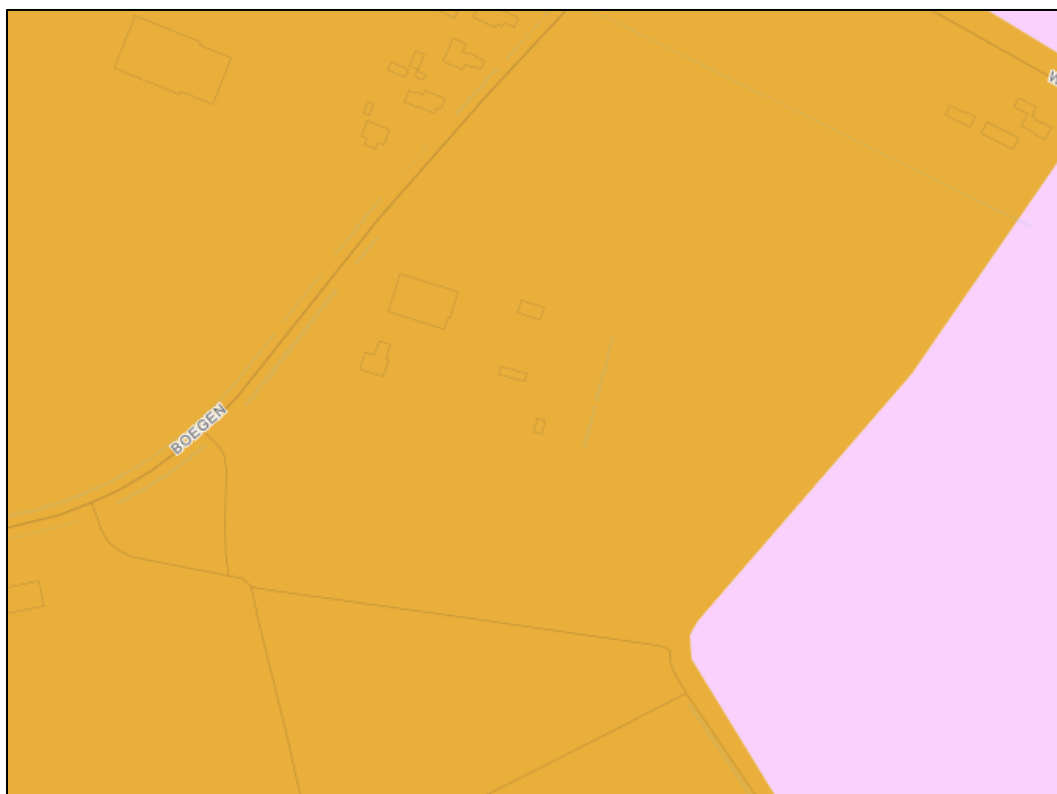
Advies

De gemeente wordt geadviseerd om in het wijzigingsplan voor het huidige perceel een dubbelbestemming van 500 m² op te nemen. Dit in overeenstemming met provinciaal beleid.

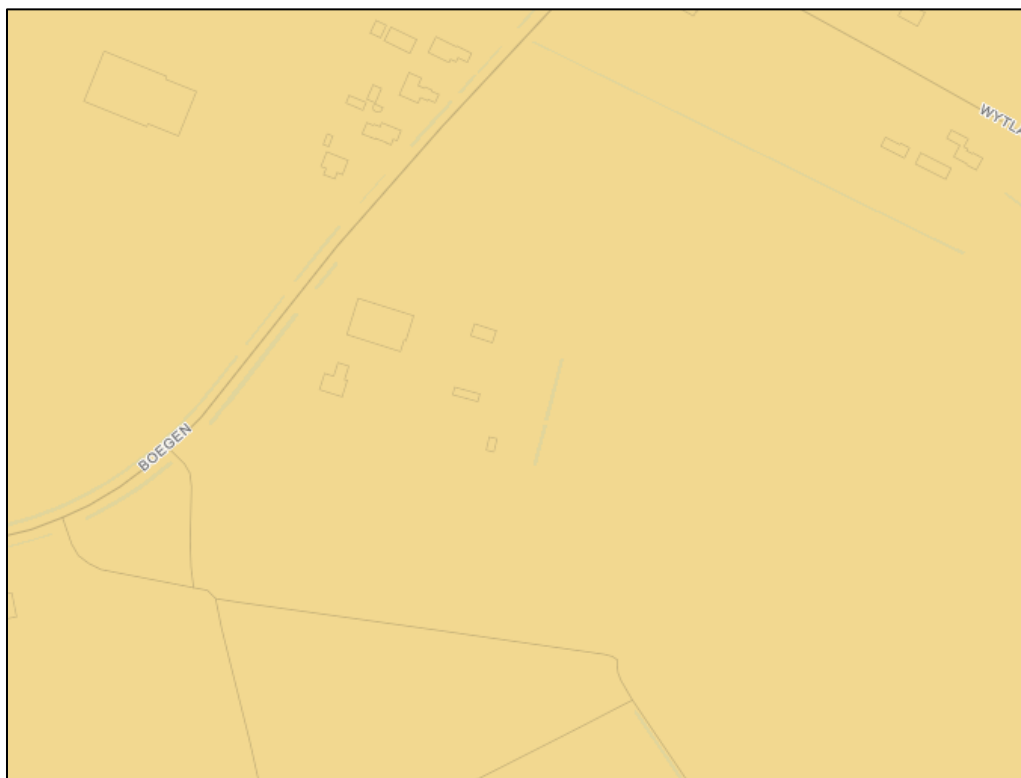
De aanleg van de loods kan worden vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Verder archeologisch vooronderzoek voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden is derhalve **niet** noodzakelijk.

Mochten tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, dan dient dit op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet onmiddellijk te worden gemeld aan de Minister (in de praktijk de gemeente als Bevoegd Gezag). Eventuele vondsten dienen gedurende 6 maanden, te rekenen vanaf de datum van de melding, ter beschikking te worden gesteld voor wetenschappelijk onderzoek.

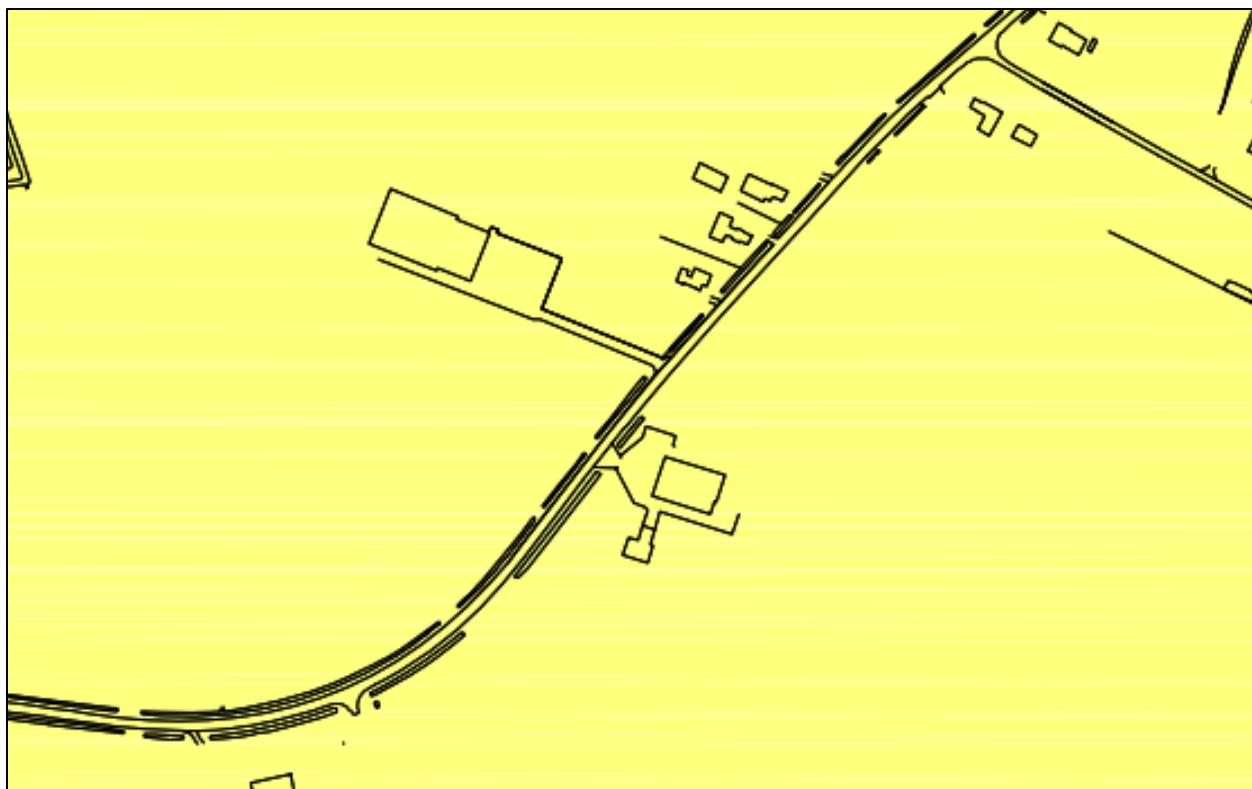
Bijlagen

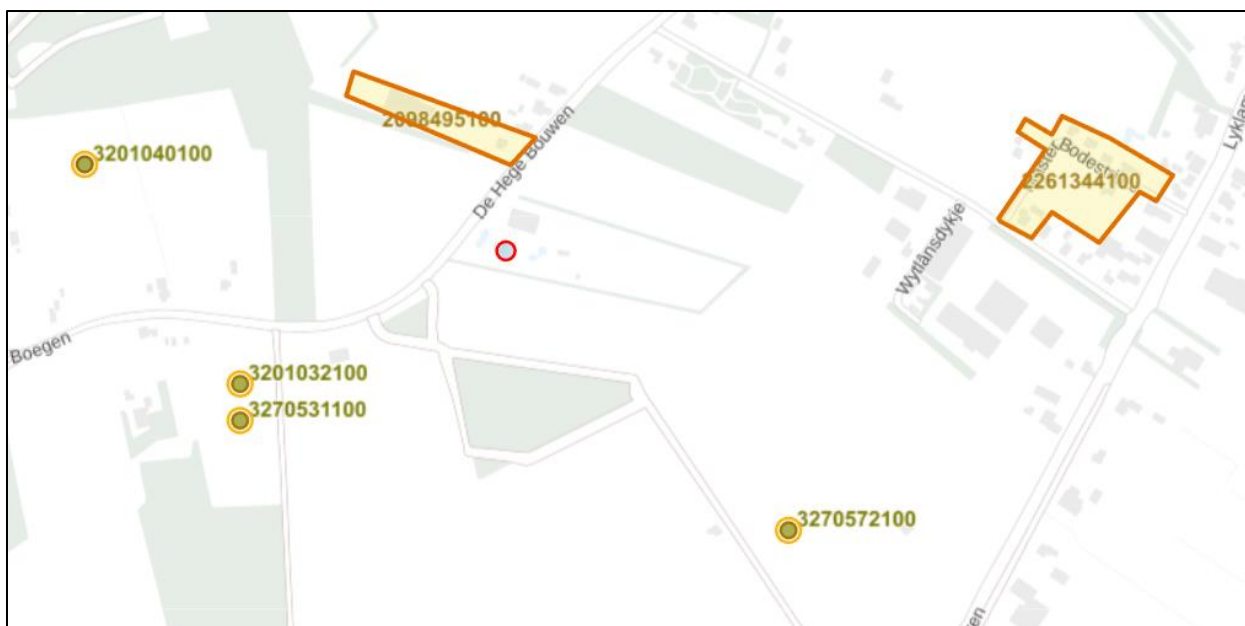
Bijlage 1 - FAMKE Steentijd-Bronstijd (500 m²) - karterend onderzoek 1 (steentijd)

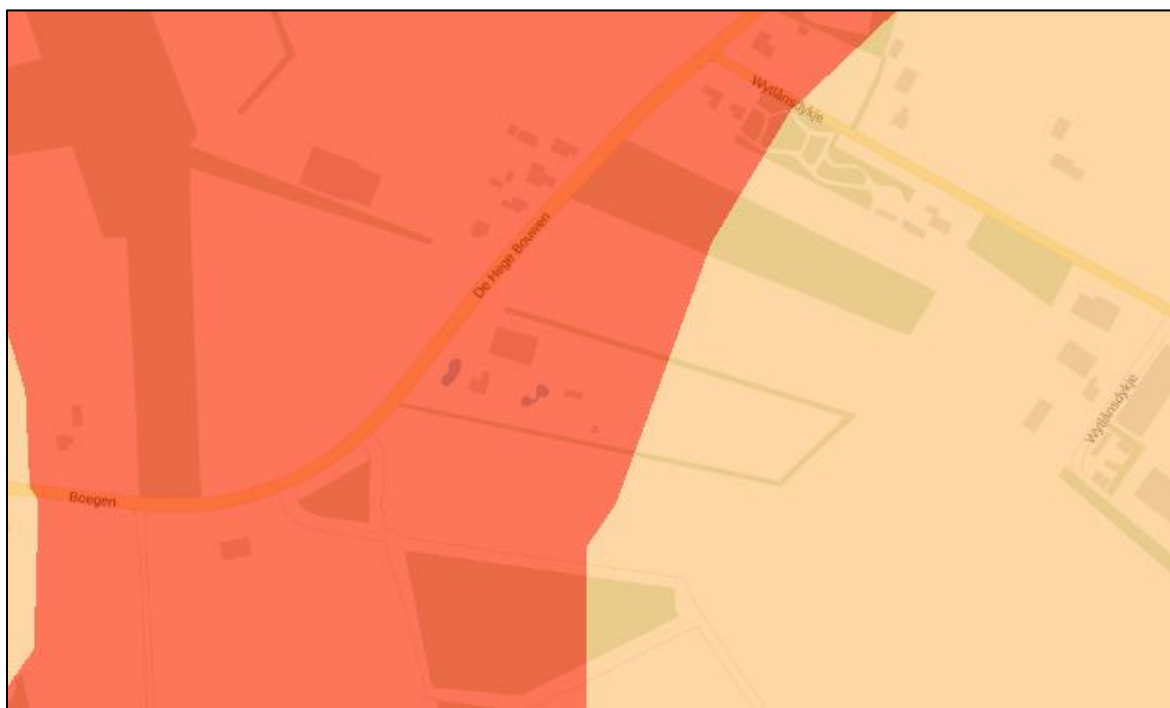
Bijlage 2 - FAMKE IJzertijd-Middeleeuwen (5000 m²) - karterend onderzoek 3 (middeleeuwen)

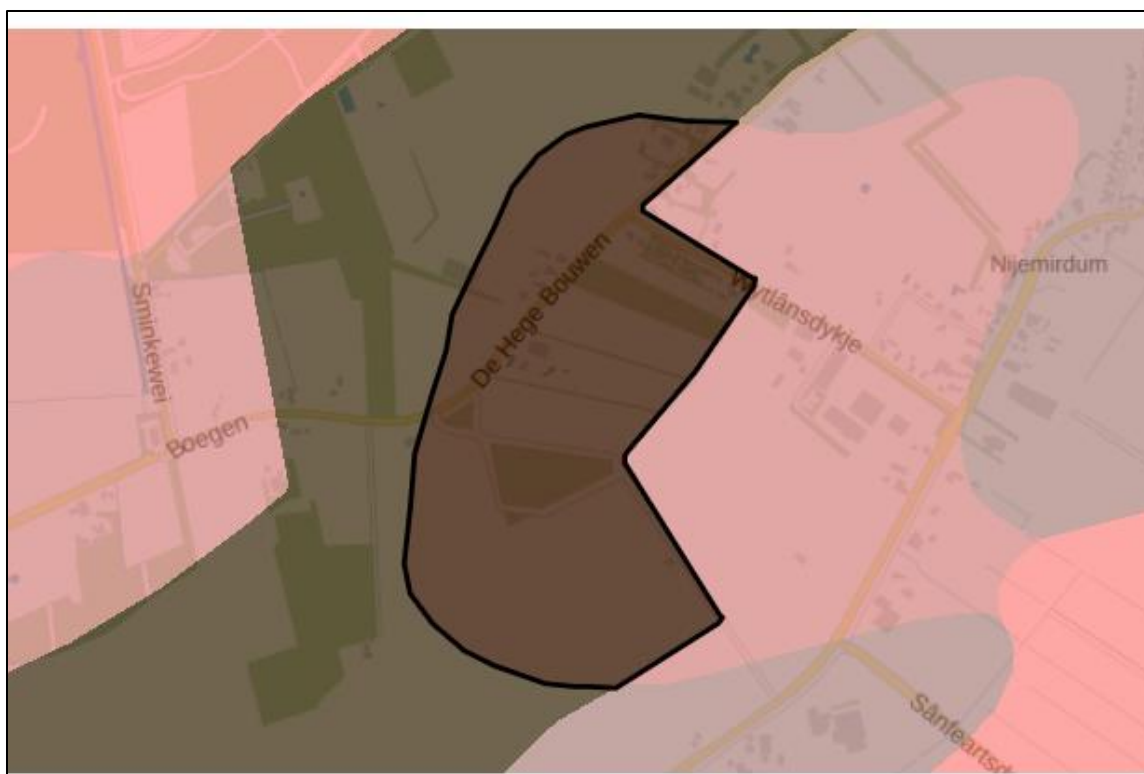
Bijlage 3 - Buitengebied Zuid West 2017 vastgesteld 26 september 2017.

Bijlage 4 - Uitsnede Archis

Bijlage 5 – Geomorfologische kaart 2019 (DINOloket) - Stuwwal en grondmorene welving

Bijlage 6 - Bodemkaart 2021 – Hoge zwarte enkeerdgrond